

Κυριακή των Αγίων Πατέρων

/ Πνευματικά Αποσπάσματα

Κατά τήν έβδομή από τοῦ Πάσχα Κυριακή ἐορτάζει ἡ Ἐκκλησία μας τήν μνήμη τῶν ἁγίων 318 θεοφόρων Πατέρων τῆς Α' ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Ἡ μεγάλη αὐτή Σύνοδος συνεκλήθη, ὡς γνωστόν, ἀπό τόν πρῶτο χριστιανό αὐτοκράτορα, τόν Κωνσταντῖνο, στήν Νίκαια τῆς Βιθυνίας τόν Μάϊο τοῦ ἔτους 325, κατεδίκασε τήν αἵρεσι τοῦ Ἀρείου καί ἀνεκήρυξε τόν Χριστό Θεό, ὁμοούσιο πρὸς τόν Πατέρα. Στίς 29 Μαΐου βρίσκομε σέ πολλά χειρόγραφα νά σημειώνεται ἡ μνήμη τῶν Πατέρων τῆς Συνόδου αὐτῆς.

Ὁ ἐορτασμός τῆς μνήμης των κατά τήν παροῦσα Κυριακή ὀφείλεται, ὅπως εἶναι φανερό, στό γνωστό καί ἀπό ἄλλες περιπτώσεις ἔθος τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, νά μεταθέτῃ σέ Κυριακές τίς μῆμες τῶν μεγάλων ἁγίων. Ἡ ἔβδομή ἀπό τοῦ Πάσχα Κυριακή δέν εἶχε ἰδιαίτερο ἐορτολογικό θέμα καί προτιμήθηκε ὡς ἡ καταλληλοτέρα καί ἡ πλησιεστέρα πρὸς τήν μνήμη τῶν Πατέρων γιά νά μεταφερθῇ σ' αὐτήν ὁ ἐορτασμός των.

Τήν Κυριακή τῶν ἁγίων Πατέρων θά ἀκούσωμε μαζί μέ τήν συνήθη ἀναστάσιμο ἀκολουθία τῆς Κυριακῆς νά συμπλέκωνται τροπάρια μεθέορτα τῆς Ἀναλήψεως τοῦ

Κυρίου, πού έωρτάσαμε, αλλά και προεόρτια τής έορτῆς πού θά πανηγυρίσωμε μετά από όκτώ ήμέρες, τής άγίας Πεντηκοστῆς. Έτσι Άνάστασις, Άνάληψις, Πεντηκοστή και Πατέρες από κοινού θά ύμνηθοῦν αὐτήν τήν ένδιάμεσα τῶν μεγάλων αὐτῶν έορτῶν Κυριακή. Παρ' όλα τά έκ πρώτης όψεως άσυμβίβαστα αὐτά έορτολογικά θέματα, δέν λείπει από τήν άκολουθία τής ήμέρας αὐτῆς μία σχετική άρμονία, πού τήν συνθέτουν άκριβῶς οί διαφορές και οί άντιθέσεις τῶν επί μέρους θεμάτων. Άν μάλιστα τήν τοποθετήσωμε στό όλο πλαίσιο τοῦ Πεντηκοσταρίου θά διακρίνωμε μέ πόση νηφαλία κρίσι καθωρίσθη ή διαδοχή αὐτή τῶν έορτῶν από τούς συντάκτας τοῦ έορτολογίου μας. Χάρις, πράγματι, στά θέματα αὐτῆς τής Κυριακῆς έπιτυγχάνεται ή δημιουργία ένός μεταβατικοῦ σταθμοῦ μεταξύ τῶν μεγάλων έορτῶν πού έωρτάσαμε και εκείνης πού επίκειται.

Μέ τήν μνήμη έξ άλλου τῶν Πατέρων τής έν Νικαίᾳ Συνόδου τονίζεται ή πιστότης τής Έκκλησίας στήν άληθινή και όρθή διδασκαλία, όπως τήν άκουσε από τό στόμα τοῦ Κυρίου και όπως τήν είδε άνάγλυψη στό όλο σωτηριῶδες έργο τοῦ Χριστοῦ. Αὐτό άκριβῶς ύπογραμμίζει και τό συναξάριο τής Κυριακῆς τῶν άγίων Πατέρων. «Τήν παροῦσαν έορτήν έορτάζομεν δι' αίτίαν τοιαύτην. Έπειδή γάρ ό Κύριος Ίησοῦς Χριστός τήν καθ' ήμᾶς φορέσας σάρκα, τήν οίκονομίαν άπασαν άρρήτως ένήργησε και πρός τόν πατρῶον άποκατέστη θρόνον, θέλοντες δεῖξαι οί άγιοι ότι άληθῶς ό Υίός τοῦ Θεοῦ έγένετο άνθρωπος και τέλειος άνθρωπος Θεός άνελήφθη και έκάθισε έν δεξιᾷ τής μεγαλωσύνης έν ύψηλοῖς, και ότι ή σύνοδος αὕτη τῶν άγίων Πατέρων οὔτως αὐτόν άνεκήρυξε και άνωμολόγησεν όμοούσιον και όμότιμον τῷ Πατρί. τούτῳ τῷ λόγω μετά τήν ένδοξον Άνάληψιν τήν παροῦσαν έθέσπισαν έορτήν, ώσανεί τόν σύλλογον τῶν τοσούτων Πατέρων προβιβάζοντες τοῦτον δή έν σαρκί άναληφθέντα Θεόν άληθινόν και έν σαρκί τέλειον άνθρωπον άνακηρυττόντων».

Στόν ναό τής Άγίας Σοφίας Κωνσταντινουπόλεως κατά τόν Ι'- ΙΑ' αἰῶνα έώρταζαν τήν Κυριακή αὐτή έκτός από τούς Πατέρας τής Α' και τούς άλλους Πατέρας τῶν έξ οίκουμενικῶν Συνόδων, προφανῶς για τόν ίδιο λόγο. για νά παρασταθῇ δηλαδή ή ένότης τής έκκλησιαστικῆς διδασκαλίας και ή συνέπειά της πρός τήν διδασκαλία τοῦ Εὐαγγελίου. Λείψανο τοῦ κοινού αὐτοῦ έορτασμοῦ βρίσκομε στό δοξαστικό τής λιτῆς τής άκολουθίας. Σ' αὐτό έκτός από τόν Άρειο άπαριθμοῦνται και ό Μακεδόνιος, ό Νεστόριος, ό Εὐτυχής, ό Σαβέλλιος και ό Σεβῆρος, ή διδασκαλία τῶν όποίων κατεδικάσθη από τάς άλλας Οίκουμενικάς Συνόδους. Τελικά όμως ή έορτή διετήρησε μόνον τό άρχικό της θέμα, τήν μνήμη τῶν 318 Πατέρων τής Α' Οίκουμενικῆς Συνόδου.

Άπό τό όλο λειτουργικό περιεχόμενο τής ήμέρας θά σταθοῦμε στά δύο άναγνώσματα τοῦ έσπερινοῦ και στά δύο τής θείας λειτουργίας. Τά δύο πρῶτα

είναι παρμένα από τήν Παλαιά Διαθήκη, έχουν δέ σημασία, γιατί στά έπεισόδια στά όποία αναφέρονται έκεϊ διεΐδε ή Έκκλησία τόν τύπο τών Πατέρων καί τόν ρόλο των στήν ζωή τής Έκκλησίας.

Στό πρώτο, από τήν Γένεσι, κεφάλαιο 14, 14-20, περιγράφεται ή θαυμαστή νίκη τοῦ Άβραάμ, πού επί κεφαλής τών 318 «οΐκογενών» του κατετρόπωσε τούς έπτά περιοίκους βασιλείς, άπηλευθέρωσε τούς αΐχμαλώτους καί έδέχθη για τήν νίκη του τήν εύλογία τοῦ βασιλέως τής Σαλήμ, τοῦ Μελχισεδέκ. Καί οί Πατέρες τής Α' Οΐκουμενικής Συνόδου, 318 καί έκεϊνοι όπως οί δοῦλοι τοῦ Άβραάμ, θεΐο στρατόπεδο – θεία παρεμβολή καί αὐτοί, κατατροπώνουν μέ τήν άδάμαστο μαχητικότητά τους τούς έχθρους τοῦ Χριστοῦ. Συντρίβουν τήν αίρεσι καί άπελευθερώνουν τούς άρπαγέντας από αὐτήν πιστούς.

Στό δεύτερο ανάγνωσμα, Δευτερονομίου 1, 8-17, ό Μωυσής άφηγεΐται πώς έξέλεξε από τό λαό «άνδρας σοφούς καί έπιστήμονας καί συνετούς» καί άνέθεσε σ' αὐτούς τήν καθοδήγησι, τήν διακυβέρνησι τοῦ λαοῦ. Καί αὐτοί είναι τύπος τών Πατέρων, στούς όποίους ό Κύριος ένεπιστεύθη τήν διαποίμανσι τής Έκκλησίας. Έπάνω σ' εκείνους έμερίσθη τό πνεῦμα τοῦ Μωυσέως. Σ' αὐτούς μερίζει τό Πνεῦμα τό άγιον τά χαρίσματα τής σοφίας καί τής όρθής κρίσεως στά έκάστοτε αναφυόμενα στήν Έκκλησία διαφιλονικούμενα θέματα. Καί έδῶ ή κρίσις είναι τοῦ Θεοῦ.

Τά δύο πάλι ανάγνώσματα τής θείας λειτουργίας μᾶς μεταφέρουν από τήν σκιά καί τήν εΐκόνα τής Παλαιᾶς Διαθήκης στήν αλήθεια τής Καινῆς. Τό πρώτο είναι από τίς Πράξεις καί τό δεύτερο από τό Κατά Ίωάννην Εὐαγγέλιο, κατά τό σύστημα τής άναγνώσεως τών βιβλίων αὐτῶν κατά τήν περίοδο τοῦ Πεντηκοσταρίου. Ό Παῦλος καλεΐ τούς πρεσβυτέρους τής Έκκλησίας τής Έφέσου στήν Μίλητο, από όπου περνοῦσε έπιστρέφοντας στά Ίεροσόλυμα.

Οί λόγοι του ήσαν προφητικοί καί άνεφέροντο στό μέλλον τής Έκκλησίας καί στήν εύθύνη τών ποιμένων για τήν περιφρούρησι τοῦ ποιμνίου τοῦ Χριστοῦ. Αὐτοί οί λόγοι άπετέλεσαν καί τό έμβλημα τών Πατέρων καί υπέκαυσαν τήν άνύστακτο φροντίδα των για τήν όρθή πίστι καί τήν άκεραιότητα τής Έκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. «Προσέχετε έαυτοΐς καί παντί τῷ ποιμνίῳ, έν ᾧ ὑμᾶς τό Πνεῦμα τό άγιον έθετο έπισκόπους ποιμαίνειν τήν Έκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, ήν περιεποιήσατο διά τοῦ ιδίου αίματος. Έγώ γάρ οΐδα τοῦτο, ότι εΐσελεύσονται μετά τήν άφιξίν μου λύκοι βαρεΐς εΐς ὑμᾶς, μή φειδόμενοι τοῦ ποιμνίου. Καί έξ ὑμῶν αὐτῶν αναστήσονται άνδρες λαλοῦντες διεστραμμένα, τοῦ άποσπᾶν τούς μαθητάς όπίσω αὐτῶν. Διό γρηγορεΐτε... Καί τά νῦν παρατίθεμαι ὑμᾶς, άδελφοί, τῷ Θεῷ καί τῷ λόγω τής χάριτος αὐτοῦ» (Πράξ. 20, 16-18, 26-36).

Καί τέλος ή περικοπή τοῦ Εὐαγγελίου, Ίωάννου 17, 1-13, απόσπασμα από τήν

ἀρχιερατική προσευχή τοῦ Χριστοῦ, παρουσιάζει τόν Κύριο δεόμενο γιά τούς μαθητάς, γιά τήν Ἐκκλησία Του. Εἶναι ἐκεῖνοι πού Τοῦ ἐδόθησαν ἀπό τόν Πατέρα, πού ἐνῶ ἐκεῖνος θά φύγῃ ἐκεῖνοι θά μείνουν στόν κόσμο. Πού ἔχουν ἀνάγκη τῆς προστασίας τοῦ Πατρός γιά νά διατηρηθοῦν πιστοί στό ὄνομα τοῦ Θεοῦ. Πού πρέπει νά εἶναι «ἐν» ὅπως εἶναι ὁ Υἱός μέ τόν Πατέρα, γιά νά εἶναι ἡ μαρτυρία των ἀληθινή μέσα στόν κόσμο. Ὁ Χριστός τούς φύλαξε. Ἕνας μόνο χάθηκε, ὁ υἱός τῆς ἀπωλείας. Καί στήν ζωή τῆς Ἐκκλησίας βρέθηκαν υἱοί ἀπωλείας. Ἀλλά οἱ Πατέρες τήρησαν τό ὄνομα τοῦ Θεοῦ καί κράτησαν τήν ἐνότητα τῆς πίστεως τῆς Ἐκκλησίας.

Αὐτόν λοιπόν τόν θεοτίμητο χορό τῶν ἁγίων Πατέρων πού μαζεύτηκε ἀπό τά πέρατα τῆς Οἰκουμένης καί ἐδογμάτισε τήν ὀρθή σχέσι τοῦ Χριστοῦ πρός τόν Πατέρα, τό «ὁμοούσιον», καί διετύπωσε καί παρέδωκε τήν ὀρθή πίστι στήν Ἐκκλησία, μακαρίζομε. Ἀπό τά τροπάρια τῆς ἐορτῆς νά δοῦμε τό χαρακτηριστικώτερο, τό δοξαστικό τῶν αἰνῶν τοῦ πλ. δ' ἤχου, περίφημο γιά τήν σύνθεσί του καί γιά τήν μελωδία του:

«Τῶν ἁγίων Πατέρων ὁ χορός, ἐκ τῶν τῆς οἰκουμένης περάτων συνδραμῶν, Πατρός καί Υἱοῦ καί Πνεύματος ἁγίου μίαν οὐσίαν ἐδογμάτισε καί φύσιν καί τό μυστήριον τῆς θεολογίας τρανῶς παρέδωκε τῇ Ἐκκλησίᾳ. οὓς εὐφημοῦντες ἐν πίστει, μακαρίσωμεν λέγοντες. Ὡ θεία παρεμβολή, θεηγόροι ὀπλῖται παρατάξεως Κυρίου. ἀστέρες πολύφωτοι τοῦ νοητοῦ στερεώματος. τῆς μυστικῆς Σιών οἱ ἀκαθαίρετοι πύργοι. τά μυρίπνοα ἄνθη τοῦ Παραδείσου. τά πάγχρυσα στόματα τοῦ Λόγου. Νικαίας τό καύχημα, οἰκουμένης ἀγλαΐσμα, ἐκτενῶς πρεσβεύσατε ὑπέρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν».

Πηγή: Ἱερά Μονή Τιμίου Προδρόμου Καρέα